

Tim	Ansvarlig	rrgn
	Oprettet	10-12-2021
Projekt: 8746 Jordfordeling - Danmarks største puslespil	Side	1 af 4

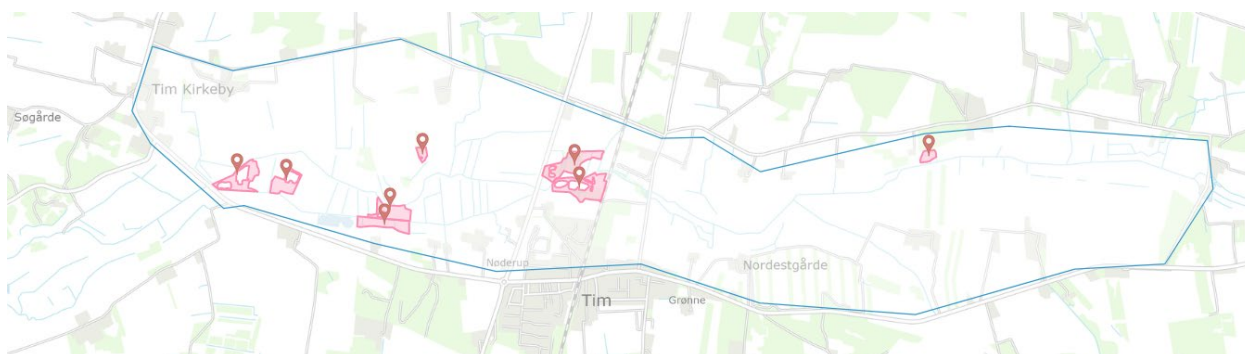
Naturpotentiale ved Tim

Projektområdet ved Tim udgøres af to delarealer, der ligger langs Tim Å, på hver sin side af hovedlande-vejen mellem Ringkøbing og Ulfborg. I det østlige delområde, er kommunen ved at gennemføre en forundersøgelse til et lavbundsprojekt, mens staten i 2021 har fået tilsagn til at gennemføre en forundersøgelse i det vestlige delområde.

I efteråret 2022 har Ringkøbing-Skjern Kommune ansøgt om et Multifunktionelt Jordfordelingsprojekt i området med et kerneområde på 880 ha. Projektet bygger på de to lavbundsprojekter ved genslyngning, overrisling, hævet vandstand mv. Disse tiltag vil give et bedre vandmiljø og klimagas-reduktion. Der vil ske en ekstensivering af landbrugsarealer i området og forbedrede forhold for natur, biodiversitet – herunder bilag IV-arter. Projektet er multifunktionelt og har fokus på rent vandmiljø, rent drikkevand, bilag IV-arter, reduktion af drivhusgasser, natur, biodiversitet, skovrejsning, økologisk landbrug, friluftsliv, landdistriktsudvikling samt arrondering af landbrugsjord.¹

Nuværende naturtilstand i projektområdet

Der findes en del naturarealer inden for projektområder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Området er ikke Natura 2000 område. De største naturværdier i området findes i det vestlige delområde og i et område beliggende mellem hovedlandevejen og jernbanen, som ikke er omfattet af de to lavbundsprojekter. I alt har 8 enge og moser inden for området et godt eller højt artsindeks. Alle områderne har dog et ret lavt strukturindeks og ingen af naturområder har derfor et godt eller højt samlet naturtilstandsindeks. At der er et godt artsindeks og et lavt strukturindeks, kan ses som udtryk for, at naturværdierne stadig er til stede i området, men at betingelserne for at de på sigt kan opretholdes ikke er optimale.² Kort over beliggenhed af naturområder med et højt eller godt artsindeks er vist på figur 1.

Figur 1: beliggenhed af naturområder med et højt eller godt artsindeks.

De 8 områder med et højt eller godt artsindeks fordeler sig på 7 moser og 1 overdrev. De 7 moser kan opdeles i 6 fattigkær og 1 overgangsrigkær. De fleste af områderne er en mosaik af områder med fattigkær, sumpkrat og højstaudeeng. Den lave strukturindeks skyldes formentligt at flere af områderne er uden pleje i form af ekstensiv afgræsning og er under tilgroning med høje græsser og stauder samt pilekrat.

Data fra Landbrugsstyrelsen viser, at ingen af de ovenstående områder med et højt/godt artsindeks er omfattet af ordningen der giver tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Arealerne kan dog godt være afgræsset, selv om der ikke modtages tilskud igennem pleje-græsordningen.

Særlige arter

I området er der registeret odder, der er opført på habitat direktivets bilag IV og som er rødlistet som sårbar (VU)^{3,4}. Odderen vil sandsynligvis få bedre vilkår i området, hvis der bliver gennemført lavbundsprojekter. Odderen er tilknyttet uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder med gode skjulmuligheder i vegetationen. I yngleområderne skal der derfor være rørskov, krat eller anden bevoksning. Der skal være områder med lidt forstyrrelser fra menneskelig aktivitet i form af færdsel, lystfiskeri og jagt. Er der gode skjulemuligheder er odderen mere tolerant over for menneskelige forstyrrelser.⁵

I forbindelse med Novana-overvågningen er der registeret et antal rødlistede fuglearter i området: sangsvane, pibeand, spidsand, taffeland, trolband og hvinand.⁴ Det må formodes at en ekstensivering af området og gendannelse af naturlig hydrologi vil fremme fuglearterne i området. Butsnudet frø er senest blevet rødlistevurderet i kategorien næsten truet (NT), på grund af tilbagegang på landsplan.³ Det må formodes at et projekt, med gendannelse af naturlig hydrologi som formål, vil forbedre forholdene for arten.

I området er der også ældre fund af guldblomme og leverurt som begge er rødlistevurderet i kategorien næsten truet (NT). Leverurt er fundet i en mose nord for Tim Å og vest for hovedvejen i 1992. Den er ikke registeret siden og må formodes at være forsvundet. Guldblomme er fundet på overdrev beliggende samme sted også i 1992. Der er også stor sandsynlighed for at denne også er forsvundet fra området. Hvis arterne mod forventning fortsat er tilstede, vil de begge arter have gavn ekstensiv afgræsning og leverurt af genopretning af naturlig hydrologi med høj grundvandsstand.

Fremtidig naturudvikling

Ved udtagning af lavbundsarealer, der omlægges fra landbrugs-mæssig drift til natur, vil arealerne hurtigt få en bedre naturtilstand end de tidligere dyrkede marker. Men ofte kan det være svært at sikre, at der udvikles en høj naturværdi på arealerne. Det tager ofte lang tid inden arealerne kan udgøre et levested for de truede arter, som er i tilbagegang i vores landskab.⁶ De tidligere landbrugsarealer, vil ofte kun blive levested for få arter, som i forvejen er almindelige i det danske kulturlandskab. En dansk undersøgelse viser, at der efter 17 år ikke havde udviklet sig værdifulde naturtyper i de undersøgte vådområdeprojekter.⁷ Det bliver ofte hævdet at lavbundsprojekter og vådområdeprojekter er til gavn for biodiversiteten. Projekterne vil gennem renere vandmiljø, større naturområder have en betydning for arter og naturtyper. Men hvis der ikke skabes levesteder for de arter, der er i tilbagegang og i risiko for at forsvinde (de truede arter), vil projektet reelt ikke bidrage til at standse tabet af biodiversiteten i større grad.

For at sikre at der i forbindelse med projektet sker en reel forbedring af biodiversiteten i området er det væsentligt, at man har fokus på de processer, der understøtter en højere biodiversitet. De vigtigste processer, der understøtter en positiv udvikling for biodiversiteten, er gendannelse af naturlig hydrologi, ekstensiv afgræsning og begrænsning af næringstoffer. Derudover er det vigtigt at man ved udtagningen af arealerne fra drift forbereder arealerne bedst muligt i forhold til en fremtidig naturudvikling. Det kan eksempelvis være ved at lave afskrab af topjorden, for at fjerne næringsstofpuljen. Dette er specielt relevant, hvis der i projektet er jordunderskud til opfyldning af grøfter og den gamle vandløbsstrækning. Det er også vigtigt, at arealerne ikke tilsås med en konkurrencestærk kløvergræs-blanding, men i stedet henligger til naturlig tilgroning eller tilsås med frø indsamlet på lokale naturarealer.⁶

Naturlig hydrologi

Gendannelse af naturlig hydrologi er et væsentligt element i de planlagte projekter. Genslyngning af vandløbet og afbrydelse af grøfter og dræn er alt sammen virkemidler til at genskabe en naturlig hydrologi. Som udgangspunkt vil en genopretning af naturlig hydrologi understøtte områdets eksisterende naturværdier. Genslyngningen af Tim Å kan dog potentielt ødelægge områder med værdifuld vegetation, og der bør i forbindelse med projektet blive kortlagt botaniske hotspot, så man kan forsøge at lægge det nye vandløb uden om disse. På sigt skulle mulighederne for at udvikle nye værdifulde mose og engområder blive understøttet af at hydrologien i området gendannes.

Overrisling bliver også nævnt som et tiltag i projektet, som skal sikre at næringsrigt drænvand renses inden det ledes ud i åen. Overrisling er ikke at genskabe naturlig hydrologi, da næringsrigt overfladevand, som stammer fra oplandet, overrisles gennem arealerne. Det er vigtigt at overrisling kun sker på arealer, som har en meget begrænset naturværdi, da det næringsrige drænvand ikke understøtter en udvikling mod værdifuld natur. Næringsstofferne vil betyde at få konkurrencetærke arter vil blive fremmet på arealet, på bekostning af en lang række mindre arter, som ikke vil kunne klare sig i konkurrencen.

Afgræsning

For at sikre moserne og engens naturværdier er det vigtigt, at de fremstår mere eller mindre vandmættet og lysåbne. Ved udtørring, gødsning og ophør af græsning fortættes vegetation så jordoverfladen bliver skygget og koldere. Herved forringes levestederne for mange artsgrupper. Den mest optimale forvaltning af engene er med ekstensiv afgræsning med få dyr, hvor dyrene går ude hele året eller så stor del af året som muligt. Det tillader at planterne vokser op og blomstrer til gavn for insektlivet. Ved Helårsgræsning bliver der spist i bund i vinterperioden, og der bliver spist af de vedplanter der vokser op. Det skaber mere lys, variation og gode betingelser for at nye planter kan spire.⁸

Græsning er en naturlig proces, og mange arter er stærkt knyttet til den variation og forstyrrelse som skabes af de græssende dyr. Spredt opvækst af pil og birk er vigtige levesteder for mange hvirvelløse dyr. I et græsset landskab vil nogle områder gro til med krat, mens andre vil blive holdt lysåbnet. Det giver en masse variation og forskellige levesteder. Maskinel slåning i form af høslæt eller brakpudsning medfører en ensartet vegetationsstruktur, som ikke understøtter det samme antal arter som græsning. Slåning ødelægger eks. tuestrukturer, som har stor betydning for mikroklimaet og forhindrer, at der opstår værdifulde krat.⁸

Kun på et enkelt område inden for projektområdet til de to lavbundsprojekter er der søgt pleje-græs tilsagn. Der er ligeledes grundbetaling på arealet. Det er en eng, hvor der ikke er lavet tilsyn med dokumentationscirkel, og derfor er der ikke beregnet en naturtilstand for engen. Men artslisten viser, at der vokser en del værdifulde arter (stjernearter), som er tilknyttede naturtypen overgangsrigkær. Mange steder, hvor der sker afgræsning hvor plejegræstilsagnet kombineres med grundbetaling sker der ofte en overgræsning af arealerne, for at sikre at kravene til grundbetalingen med sikkerhed kan overholdes.⁹ En overgræsning af områderne indebærer ofte, at der er for mange dyr på arealet i sommerperioden, hvorved de blomsterne urter bliver græsset ned og ikke leverer tilstrækkeligt med fødegrundlag til områdets insekter.

For at sikre at området får en positiv naturudvikling, der med tiden kommer til at understøtte flere arter, er det vigtigt, at der indføres ekstensiv afgræsning på så stor en del af projektområdets naturarealer som muligt. Dette gøres mest optimalt ved at inddrage højjord i indhegningerne, da indhegninger, der kun indeholder lavbundsarealer kan betyde en række udfordringer i forhold til dyrevelfærd og hvor lang periode, hvor dyrene kan være på græs.

Anbefalinger til at sikre natur og biodiversitet i området:

- De eksisterende naturværdier sikres bedst, ved at sørge for en optimal hydrologi og forvaltning
- Udtagning af landbrugsarealer og omlægning til natur, giver mulighed for udvikling af større og mere robuste naturarealer
- Området forvaltes mest optimalt med ekstensiv afgræsning med racer, der er egnet til afgræsning i våde naturarealer. I forhold til dyrevelfærd er det væsentligt at der indgår tørre arealer i indhegningen. Afgræsningen skal foretages med et lavt dyretryk i sommerperioden og dyrene skal gå ude så stor en del af året som muligt.
- Der bør ikke ske overrisling med drænvand på eksisterende værdifulde naturarealer.

Litteratur

- 1) Ansøgning til Multifunktionel Jordfordeling
- 2) Fredshavn, J.R., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2010. Naturtilstand på terrestriske naturarealer – besigtigelser af § 3-arealer. 2. udgave. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 72 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 792. <http://www.dmu.dk/Pub/FR792.pdf>
- 3) Danmarks Naturdata:
- 4) Den Danske Rødliste: [AU Ecoscience - Den danske Rødliste - Søg en art](#)
- 5) Miljøstyrelsens artsleksikon: [Miljøstyrelsens artsleksikon \(mst.dk\)](#)
- 6) Nygaard, B., Oddershede, A. og Høye, T.T. 2018. Erstatningsnatur - erfaringer og muligheder. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 186 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 266 <http://dce2.au.dk/pub/SR266.pdf>
- 7) *Baumne et al (2021). Danish wetlands remained poor with plant species 17-years after restoration. Science of the Total Environment 798, 149146*
- 8) Ejrnæs, R., Nygaard, B., Kjær, C., Baattrup-Pedersen, A., Brunbjerg, A. K., Clausen, K., Elmeros, M., Fløjgaard, C., Hansen, J.L.S., Hansen, M.D.D., Holm, T.E., Johnsen, T.J., Johansson, L.S., Moeslund, J.E., Sterup, J., Hansen R.R., Strandberg, B., Søndergaard, M. & Wiberg-Larsen, P. 2021. Danmarks biodiversitet 2020 – Tilstand og udvikling. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 272 s. - Videnskabelig rapport nr. 465. <http://dce2.au.dk/pub/SR465.pdf>
- 9) Nygaard, B., Fløjgaard C., Fredshavn, J.R. & Ejrnæs, R. 2021. NOVANA 2020. Effektovervågning af terrestriske naturtyper. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, xx s. - Videnskabelig rapport nr. xx. [Terrestriske naturtyper_2020.pdf \(au.dk\)](#)

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug